

Leiðbeiningar fyrir skilgreiningu á viðtaka sem síður viðkvæmum

Í samræmi við reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp

Útgefið júní 2021

Viðtaki er svæði sem tekur við mengun og þynnir hana eða eyðir sbr. 17. mgr. 3. gr. reglugerðar um fráveitur og skólp.

Almennt eru allir viðtakar skilgreindir sem venjulegir og krafa um tveggja þrepa hreinsun gildir þegar losun er yfir 2.000 pe. í ferskvatn og ármynni og yfir 10.000 pe. í strandsjó. Frá þeirri meginreglu eru tvær undanþágur, annars vegar fyrir minni hreinsun og hins vegar fyrir frekari hreinsun eftir því með hvaða hætti viðtakarnir eru skilgreindir (síður viðkvæmir eða viðkvæmir).

Síður viðkvæmur viðtaki er ármynni og strandsjór þar sem endurnýjun vatns er mikil og losun tiltekinnar mengunar er ekki talin hafa skaðleg áhrif á umhverfið. Sjór eða hafsvæði getur talist síður viðkvæmt svæði ef losun skólps hefur ekki skaðleg áhrif á umhverfið vegna formfræðilegra, vatnafræðilegra eða annarra sérstakra aðstæðna í vatninu.

Sveitarstjórnir geta sótt um að fá viðtaka skólpsins skilgreindan sem síður viðkvæman en til þess þarf að skila gögnum til Umhverfisstofnunar (gr. 20.3) sem staðfesta góða hæfni viðtakans til að taka við og eyða skólpi. Eigandi fráveitu skal í samráði við heilbrigðisnefnd rannsaka ítarlega áhrif skólps á umhverfið (gr. 20.4). Í eftirfarandi tilvikum er hægt að skilgreina viðtaka sem síður viðkvæma:

- Þéttbýli sem losa milli 10.000- 150.000 pe. í sjó og þéttbýli sem losa milli 2.000 og 10.000 pe. í ármynni ef rannsóknir sýna að losun skólps hefur ekki skaðleg áhrif á umhverfið.
- Þéttbýli sem losa meira en 150.000 pe. ef auk þess er hægt að sýna fram á að þróaðri hreinsiaðferðir hafi engin umhverfisbætandi áhrif.

Eftir að viðtaki hefur verið skilgreindur síður viðkvæmur gilda vægari hreinsunarkröfur gegn því að viðtakinn sé vaktaður fyrir mögulegum neikvæðum áhrifum. Heilbrigðiseftirlit skal hafa eftirlit með vöktuninni. Skilgreining á síður viðkvæmum svæðum skal endurskoða á a.m.k. 4 ára fresti. Verði viðtaki ekki lengur skilgreindur síður viðkvæmt vatnasvæði skal tveggja þrepa hreinsun komið á innan sjö ára frá því að skilgreiningu er breytt.

Fylgigögn með tillögu sveitarstjórnar um flokkun á síður viðkvæmum viðtaka

Sjór eða hafsvæði getur talist síður viðkvæmt svæði ef losun skólps hefur ekki skaðleg áhrif á umhverfið vegna formfræðilegra, vatnafræðilegra eða annarra sérstakra aðstæðna í vatninu. Eftirtalda þætti skal taka til athugunar þegar síður viðkvæm svæði eru tilgreind:

Opna flóa, ármynni og annan strandsjó þar sem endurnýjun vatns er mikil og ekki hætta á ofauðgun eða súrefnisþurrð eða ólíklegt talið að ofauðgun eða súrefnisþurrð verði vegna losunar skólps frá þéttbýli.

Áður en farið er af stað við skilgreiningu á síður viðkvæmum viðtaka þarf að hafa samband við Umhverfisstofnun sem gefur frekari leiðbeiningar, þar sem aðstæður á hverjum stað eru mismunandi og misumfangsmiklar rannsóknir gæti þurft. Rannsaka skal eftirfarandi þætti eftir því sem við á: Landfræðilegar aðstæður, strauma, aðstæður á botni og lífríki og mengunarálag.

Landfræðilegar aðstæður.

- Lega þéttbýlis, vatnsvið fráveitu (útrásar), staðsetning hreinsivirkis og útrásar.
- Lýsing á svæðinu (sjór, ármynni) ásamt upplýsingum um landfræðilegar aðstæður sem gætu haft áhrif á hæfni viðtakans til blöndunar og þynningar skólps, m.a. stærð og lögun fjarða, þröskuldar, mesta dýpi og meðaldýpi.
- Fer losun fram á eða við friðlýst svæði.
- Í hvaða vatnshlot (stjórn vatnamála) er fráveituvatn losað, sjá <https://vatnavefsja.vedur.is/>.

Straumar.

- Sjávarföll og sjávarfallastraumar, nettóstraumur og straumstefna, vatnsskipti og haffræðilegt mat. Ennfremur vatnsmagn í ám og hugsanleg áhrif þeirra á strauma og vatnsskipti. Gætir lagskiptingar í viðtaka sem gæti haft áhrif á túlkun á mælingum?

Aðstæður á botni og lífríki.

- Botngerð í viðtaka (möl, sandur eða leir), kornastærð, hlutfall lífræns efnis í efsta botnlagi, lýsing gróðurfars og helstu einkenna lífríkis.

Mengunarálag.

- Gefa skal upp fjölda persónueininga í þéttbýli í samræmi við [leiðbeiningar um útreikning á skólpmagni í þéttbýli](#) (t.d. fjölda íbúa, gesta og matvælavinnslu) þegar um mat á fjölda pe. er að ræða. Gefa skal upp heildarfjölda pe. miðað við þá viku sem lífrænt álag er mest.
- Fyrirkomulag skólphreinsunar og hreinsivirkni.
- Kortlagning á væntanlegri dreifingu saurbakteríumengunar.
- Mat á áhrifum fráveituvatnsins á svæðið, stutt mælingum ef til eru t.d. forgangsefna mælingum skv. reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns og mælingum á næringarefnum.

Viðauki

Þessi viðauki fjallar um tengingu krafna í lögum nr. 36/2011 um stjórn vatnamála við reglugerð um fráveitur og skólp. Markmið laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála er að allt vatn skuli vera í a.m.k. góðu ástandi og að vatnshlot eigi að ná þeim umhverfismarkmiðum sem sett eru fram í vatnaáætlun. Einnig er í lögnum kveðið á um ábyrgð þeirra sem losa mengandi efni út í vatn að hafa eftirlit með því og gæta þess að vatnið/viðtakinn sé í góðu ástandi. Svo hægt sé að skilgreina ákveðna viðtaka sem síður viðkvæma verður að vera hægt að staðfesta gott ástand þeirra fyrirfram.

Auk upplýsinga um aðstæður og magn losunar í viðtaka, **gæti í vissum tilfellum þurft að liggja fyrir ákveðnar grunnrannsóknir á líffræðilegum og eðlis- og efnafræðilegum gæðabáttum áður en hægt er að skilgreina viðtaka sem síður viðkvæman** ef ofangreind gögn nægja ekki.

Í vatnaáætlun eru skilgreindir ákveðnir gæðabættir í straumvatni, stöðuvatni, árósarvatni og strandsjó sem á að vakta. Í neðangreindri töflu eru upplýsingar um gæðabætti til vöktunar og upplýsingar um tíðni mælinga. Almennt er ekki talin þörf á slíkum viðbótarrannsóknum til skilgreiningar á síður viðkvæmum viðtaka nema mögulega þegar um er að ræða losun fráveituvatns yfir 150.000 pe. í opinn sjó, losun í vatnshlot sem skilgreind hafa verið í óvissu og losun í ármynni. Heilbrigðisnefndir og Umhverfisstofnun taka ákvörðun um mögulegar viðbótar rannsóknir sem yrðu þá í samræmi við það sem fram kemur í töflunni hér fyrir neðan.

Gæðabáttur	Tíðni mælinga	Hvenær á að mæla
Blaðgræna a	Mælingar fjórum sinnum yfir árið	Taka yfir sumartímann (mars- okt)
Hryggleysingar á mjúkum botni	Taka nokkur sýni yfir árið.	Taka yfir sumartímann (mars- okt)
Botnþörungur á hörðum botni	Taka nokkur sýni yfir árið.	Taka yfir sumartímann (mars- okt)
Næringarefni, vetrarstyrkur: Nitrat (NO ₃), Fosfat (PO ₄), Kísill (SiO ₂)	Mælingar fjórum sinnum yfir árið, meðalstyrkur reiknaður út.	Mælt á veturna (janúar- mars)
N-tot og P-tot	Mælingar fjórum sinnum yfir árið	Taka yfir sumartímann (mars- okt)
Forgangsefnaætlun	1 sinni í mánuði yfir heilt ár	Yfir tólf mánaða tímabil

Ítarefni

Norskar leiðbeiningar um viðtakarannsóknir ([Resipientundersøkelser i fjorder og kystfarvann EUs avløpsdirektiv](#)), gefa þær glögga mynd af viðfangsefninu, en eiga ekki alltaf við aðstæður hér.